

Урок-подорож
на тему:
***«М. Глінка та
Україна. Українські
коломийки.»***
4 клас.

Підготувала
вчитель музичного мистецтва
Розвадівського ЗЗСО І-ІІІ ст.
Росяк Оксана Михайлівна,
вища категорія,
“старший учитель”.

Тема уроку. Глінка та Україна.

Музично-дидактичний матеріал.

- М.Глінка «Не щебечи, соловейку»;
- М.Глінка «Гуде вітер вельми в полі»;
- М.Глінка «Арагонська хота»;
- Укр.нар. пісня-танець «Коломийка»;
- Укр.нар. пісня в обр. Є. Кмітя «Коломийка».

Очікуваний результат.

- діти розповідають про М.Глінку та його подорожі по Україні;
- знають музично-творчий доробок композитора;
- розуміють, яку роль відіграла українська народна пісня в житті і творчій діяльності композитора;
- емоційно сприймають музику, вміють відрізнити українську музику від російської;
- творчо мислять, створюють свої власні доробки.

Музично-дидактичне забезпечення.

Баян, ноутбук, музичні твори М. Глінки: «Не щебечи соловейку», «Гуде вітер вельми в полі», «Арагонська хота»; укр. нар. пісня в обр. О. Кмітя «Коломийка», «Коломийка» на дводенцівці В. Попадюка. Портрет композитора М. Глінки, роздаткові картки, запис на дошці «Народ створює музику, ми, композитори, тільки аранжуємо її».

Хід уроку.

1. Музичне вітання.

2. Вступне слово вчителя.

Сьогодні, коли я йшла до вас на урок, то по дорозі зустріла відомого російського композитора, який, подорожуючи селами і містами різних народів, знайомиться з традиціями, вивчає їх мову та пісні.

Композитор запрошує вас взяти участь у подорожі разом із ним. А подорожувати сьогодні ми будемо з відомим російським композитором, а ну, хто впізнає його за портретом? (*М.І.Глінка*).

Але, як вам відомо, щоб перейти кордон іншої держави, що треба мати? (*закордонний паспорт*). Отже, перепустку. А вашою перепусткою будуть знання із нотної грамоти та вміння гарно співати.

Михайло Іванович Глінка за все своє життя здійснив чотири подорожі за кордон. Перша подорож, до Іспанії, відбулася у 1830 році, де він пише свій відомий танець «Краков'як», який пізніше вводить до своєї опери «Іван Сусанін».

1838 рік. Михайло Глінка запрошує нас до подорожі на Україну. Він одержав наказ про відрядження його разом з помічником Дмитром Микитовичем Палагінім на Україну для набору співаків до Придворної

співочої капели. Шлях на Україну лежить через Смоленщину до Качанівки, яка стала своєрідним центром України: оркестр, театр, театральна школа, сюди з'їжджалися молоді поети, композитори, художники, музиканти. Не раз тут був і Тарас Григорович Шевченко.

М.Глінка любив українську природу, білі хати з садками, життєрадісних людей, їх дзвінкі пісні.

А народ наш справді славиться великим запасом народних пісень, різних за видами?

– Які ви знаєте види народних пісень? (*історичні, ліричні, жартівливі, календарно-обрядові...*)

Спробуйте визначити вид народної пісні, яка зараз прозвучить?

Звучить «Коломийка» укр. нар. пісня в обр. О. Кмита. (Коломийка).

– Так, це жартівлива пісня – коломийка. А чи знаєте ви, від чого походить назва пісні коломийка? (*Від слова коло або від назви міста Коломия*).

– Хто виконував коломийку? (*троїсті музики*). Народна коломийка завжди звучить у супроводі трієстих музик.

– Які інструменти входять до складу трієстих музик? (*цимбали, бубон, скрипка, баян*).

3. Запис у зошит.

Коломийка – це пісня жартівливого характеру, що виконується під час гуцульських свят, розваг та гулянь.

4. Методичний прийом «Сенкан» (вірш із 5 рядків, який синтезує інформацію і факти у стисле висловлювання, що описує чи віддзеркалює тему). Пропоную дітям скласти вірш із п'яти рядків до слова коломийка за такою схемою:

- Тема (звичайно 1 іменник)_____.
- Опис (звичайно 2 прикметники)_____.
- Дія (звичайно 3 дієслова)_____.
- Ставлення (фраза, яка складається з 4 слів і висловлює ставлення до теми)_____.
- Перефразування сутності (синонім до першого слова)_____.

Наприклад: Коломийка
Швидка, весела.
Підбадьорює, веселить, манить.
Без неї неможливе життя.
Танець.

Сьогодні ми теж вивчимо коломийку.

5. Робота над вивченням укр. нар. пісні «Коломийка».

а) робота над нотним текстом:

- Визначити, який розмір пісні? (2_4).
- Проплескати ритм, називаючи одночасно словесний текст пісні.
- З якої ноти починається коломийка? (*мі*). Отже, якщо нота мі І ступінь, то якого ж ступеню буде нота сі і соль? (*V, III*).

- Як ми називаємо I, III, V ступені? (*стійкі, які утворюють тризвук*).
- б) заспівайте стійкі ступені.
- в) сольфеджування мелодії пісні «Коломийка».
- г) виконання пісні зі словами.

Ви бачили коли-небудь, як танцюють коломийку? Стають у коло, беруться всі за плечі і танцюють. Розгляньте малюнок у зошиті-посібнику. Скільки радості на обличчі у дітей, адже танець дуже веселий. Давайте і ми спробуємо передати настрій коломийки. Але танцювати ми будемо, сидячи за партами, взявшись за плечі і похитуючись то вправо, то вліво. (*Діти співають коломийку з рухами, сидячи за партами*).

– Чи не створити нам свої троїсті музики? Адже я до вас прийшла не з порожніми руками, а принесла з собою музично-ритмічні інструменти. Може, хтось знає, як вони називаються? (*маракас, трикутник, брязкальця*).

6. Ритмічна вправа із ритмо-карточками.

а) показую картки із ритмом, а діти, уважно слідкуючи за їх зміною, проплескують його.

б) створюю групу «Троїсті музики» із дітей, які найправильніше виконали попереднє завдання.

7. Гра «Ми композитори».

Звичайно, один куплет – це дуже мало для коломийки. Але нам М. Глінка пропонує виконати завдання: придумати по одному куплету коломийки, об'єднавшись у групи по чотири особи. І на допомогу дає вам по чотири слова, які мають бути використані у кожному рядку. Слова: коломийка, веселенька, швиденька, коло. (*Діти, які справилися із завданням, виконують коломийку групами. Група, яка найкраще виконала завдання, виконує коломийку у супроводі троїстих музик*).

Так, діти, народна пісня – це справді невичерпне джерело, яке постійно дає сили, натхнення митцям музичного мистецтва. Ось як про це сказав М.І.Глінка: «Народ створює музику, ми, композитори, тільки аранжуємо її».

Ці слова означають, що композитор повинен вчитися у свого народу думати, відчувати й творити. Глінка, зачарований мелодійністю українських народних пісень, пише дві пісні-романси «Гуде вітер вельми в полі» та «Не щебечи, соловейку».

8. Слухання музики. М.Глінка «Гуде вітер вельми в полі» і увертюра-фантазія «Арагонська хота».

- Які почуття викликала у вас пісня?
- Чому? Про що в ній розповідається? (*про нещасливу козацьку долю*).
- Чому М.І.Глінка саме на слова вірша Н.Забіли захотів написати мелодію?

- Хто виконує пісню, яку ви щойно прослухали? (*солоіст*).
- Яка, на вашу думку, різниця між піснею і піснею-романсом? (*Романс – ліричний твір, який виконується тільки однією особою*).

Ось і настав час залишити мальовничу Україну і продовжити нашу подорож до Іспанії разом з М.Глінкою.

1845 рік – Іспанія. Глінка захоплений багатством народної музики цієї країни. Зразки справжньої народної музики він шукав серед простого народу, серед простих людей. Всюди він зустрічався з народними співаками, танцюристами і записував від них мелодії іспанських пісень і танців. Щоб краще відчувати характер іспанської народної музики, він навіть навчався іспанських танців. Під впливом цієї музики він пише увертюру-фантазію на іспанські народні теми «Арагонська хота».

Хота – іспанський народний танець. Арагон – місцевість в Іспанії.

- Послухайте цей твір і скажіть: чи зумів композитор передати колорит іспанської народної музики?
- Чим захопив вас цей твір?
- Чи схожі пісні, написані на Україні М.Глінкою, на «Арагонську хоту»? Чому?

1847 рік – М. Глінка повертається в своє рідне Новоспаське. Він пише: «Чисто випадково я знайшов зближення між весільною піснею «Із-за гір, гір високих», яку чув на весіллі, і танцювальною «Камаринською», яка всім відома. І тут розігралась фантазія, і я, замість фортепіано, написав пісню для оркестру під назвою «Весільна і танцювальна». З часом симфонічна фантазія на дві теми отримала назву «Камаринська».

1856 рік. М.Глінка їде в четверту і останню подорож за кордон. Він їхав помирати. Ця подорож була до Берліна. 1858 року 15 лютого М.Глінка помер. Пам'ятник стоїть у Смоленську, на батьківщині Глінки. А у спадок майбутнім поколінням він залишив безліч музичних творів, які корінням своїм сягають народу.

9. Підсумок уроку.

- Пригадайте, які твори М.Глінки ви сьогодні слухали? («Арагонська хота», «Гуде вітер вельми в полі»).
- Скільки подорожей здійснив Глінка за кордон? (4).
- Поясніть походження слова коломийка?
- У якому розмірі пишуться коломийки?

10. Домашнє завдання. Придумати коломийку про шкільне життя.